

Александар Б. Лаковић

О ПРОМЕНАМА У ЈЕЗИКУ И ЖИВОТУ

Бојан Савић Остојић, *Јерейички даиив*
Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево, 2014.

Након упознавања са четвртом песничком књигом неочекиваног наслова *Јерейички даиив* песника Бојана Савића Остојића (1983) морао сам се подсетити да, иако поезију подразумевамо као широко сагледаван и променљив однос логичког и језичког, поезија, од античког доба до данас, своју моћ и поруку преузима управо из језика и говора. Од обраде језика се и прави уметност. И од говора свог времена, и говора својих предака, чак и из измишљеног и новоствореног говора, испољавајући се управо кроз песничково особено прилажење језичкој грађи, материји и надасве енергији, као што се, овом пригодом, песник Бојан Савић Остојић („противник намерне јасности” – тако је Добривоје Станојевић окарактерисао песнички поступак Бранка Миљковића), одлучио за авангардан и аутентичан песнички поступак, иако „хотимично загонетан” (како је то раније дефинисао Хуго Фридрих). Не само како би песник испољио своју тежњу за потребном инвентивношћу и субверзијом, већ и зарад осмишљавања својих стихова на другачији начин од важећег, а што песник сликовито објашњава следећим онеобичајеним и синтаксички намерно и неочекивано интерпункцијски преломљеним стиховима-парадигмама свог стваралачког чина: „Само су ме прекиди, умујем, кадри // маћи, преступи, из стања / у стање, буђења, падања у сан.”

Очигледан је из цитираних стихова песников императив проучавања и истраживања песничког језика, па и достигнутог аутентичног

језикотворства. „Искуство у језику” (како је то волео рећи Хајдегер) песника Бојана Савића Остојића, превасходно потиче из поштовања одраније познатог језичког искуства и легитимног искушавања песничког језика, али тек након што је песник истраживачки и храбро приступио том и тако доживљеном и планираном захтеву-инспирацији језика, данас и овде. Након таквог упознавања и испитивања језика, песник пристаје и да се *добровољно пошћини* (Б. Живановић) том новоосмишљеном и новодостигнутом језичком аутономном обрасцу, како би тако прилагођен и измењен песнички текст, склон експерименту, пре свега, био прикладан и одговоран атрибуту смисленог, по чему се литература и памти. Односно како то песник Савић Остојић исповедно антиципира: „низ је јединица, нарамак, прстохват”, зависно од песничког умећа (додајем). Сем тога, Савић Остојић поседује и искуство у контакту са другим књижевностима због богатог и вредног преводилачког рада.

И раније књижевни теоретичари и тумачи поседовали су више или мање разумевања за сличне експерименте у језику, нарочито и за оне запретене и усложнене и субверзивне (какав је и Остојићев поступак), а посебно оне језикотворачке, који одувек опстојавају на књижевној сцени. А неки од њих су, као на пример гонгоризам, и били претече и књижевног, и народног говора. Зато треба да се подсетимо на учење познавалаца песничког језика који су процењивали да хотимичне измене и понекад зачудне иновације песничког текста треба разумети не само као још један експеримент ради експеримента и/или одраз тренутног говорног идиома, већ и као другу и сасвим нову могућност језика, и то иновативну и значењски оправдану и вишеслојну, што је одувек била карактеристика и знак препознавања српске поезије. Многе језичке новине или, условно речено, реформе у песничком језику Бојана Савића Остојића управо су остварене у изворном и природном ритму и духу постојећег језика, али у запретеном распореду речи, слика и мисли.

Сем тога, понављам, за разлику од данас посебно присутне и умножавајуће доминације наративности у стихотворству савремених српских песника, Остојићева испитивања песме, песника и језика, управо чине значајну дистинкцију и удаљавање поезије од прозе, привидно и од саме поезије, нарочито од оне раније, иако (јер) је његова поезија лишена мелодичности и ритмичности, као и риме. И што се нарочито јасно уочава у песми ироничног наслова „Јутрос, кише у деветерцу”: „Хоћу да / претња промене увек виси // у ваздуху. Да будем мера свог времена, ја, / времена чији сам.” Значи, промене су битне, које потичу из времена и живота чији су угрожени део и песник и читаоци.

Дакле, цитирани Остојићеви стихови нису само песников суд о језику и песништву, него их можемо, потпуно разложно, пренети и на

песников и наш живот. Али, Остојићев песнички текст је слојевит и испреплетен, готово без посебне доминације неког од мотива, јер се и мотиви међусобно и ненадано прожимају и умрежавају кроз стихове и песме. Повремено се семантички допуњујући или бивајући контраст или пак учествујући у ироничном и игривом казивању. Неретко и у афористичном дискурсу („Недеља је дан за недеља”; „Ни пред чим не клекнути”).

Убеђује нас песник да је љубав једно од осећања које нуди промене, што песник императивно захтева, како смо то већ прочитали. Ипак, љубав као мотив у Остојићевом песништву поседује извесне особености. Када је у питању значајна и самосвојна чулност књиге *Јерейички дајив*, онда треба нагласити да је песник у тим песмама потпуно непосредан, слободан, преслободан чак, експлозиван, еруптиван и без икаквог страха, и најмањег. Заправо, иако песник у једном трену/песми говори о поистовећивању и сједињавању вољених бића, тврдећи: „јер сам твоја душа”, „Метка, ти си ја”, ипак нам песник открива да се препознаје и/или огледа у другим особама, тачније у вољеним женама („Твојим / се очима гледам. Читам // се подражавајући ти / глас ... Одишем // суштом нежношћу, и цео/ и исцелитељ” – песма „Када га читаш, мој текст”), што јесте право песничко освежење, а то сведочи и зачетна хипербола у истој песми: „Када га читаш, мој текст / постане Свето Писмо”, из чега се и уочава значај који љубав поседује за човека, као његов покретач и као његова слобода, али и као његов заклон од свега неприхватљивог. У тренуцима док смо сведоци особене и аутентичне чулности у Остојићевим стиховима са правом се може дозвати Ничеова мисао да се песништво рађа из себе, из песника и то увек изнова и изнова.

Песник своје окружење дефинише извесном празнином и ћутњом, као и осећајем беспотребности и безнадности, на које смо сви скупа приморани: „У испражњеном / простору, свој на // своме, ћутим”. Мото данашњих појединаца гласи: „... ја сам / навикао да заузимај, да / тлачим, а не да просим.” Један од могућих песникових покушаја да се промени постојећи привид, хаос и апсурд, препознаје се и у песми „Кредо”: „Крадљивцу рећи лопове. Стварима дати / имена на лицу места... Нипошто околишнијим/ падежима.” Посебно се издваја неповерење и скептичност у савршено и нормално које се нуди („Ништа да стрши, / ничег да мањка. // Не ваља”; „Ту где је све на свом месту, / највише мањка”), због вечитих и континуираних превара и још увек сачуваних емотивних успомена, а што илуструје тренутни друштвени статус, који нам је насилно наметнут. У том контексту су и песникове, додуше разуђене медитације и на плану духовног и религијског, које је значајно присутно у Остојићевим стиховима.

Спајајуће средство песниковог истраживања језика и песме чини имагинација, у својој асоцијативности, вигилности и непредвидљивости, али која је уочљива и карактеришућа, као и језик којим се испољава и којим се асоцијације реализују. Стога се намеће утисак да су циљна група песника Остојића – стрпљиви и активни читаоци и тумачи.

Потребно је не пренебрегнути песников, већ прозван ироничан исказ („Нацртај крст на реверсу”; „... Зар, да би ми // се веровало, морам само/ могуће да обећам”), затим употребу непесничке грађе коју песник вешто и са мером опесмоторује. И упркос, већ помињаном истраживању у језику и стилу, тј. намерно неправилном и измештеном „сложу речи” (Недићева синтагма) у Остојићевим стиховима, необична је и битна новост у виду коришћења архаичних, тј. заборављених или тек скованих речи као што је на пример: „очиште”. Очисте су и таутолошке фигуре које погодују неочекиваној групацији речи унутар стиха, на којој песник упорно инсистира. Песник често прекида реченицу и у наставку песме је наставља тамо где је преломљена, узимајући у обзир оно у међувремену уметнуто-речено, чиме се песнички текст усложњава и умрежава, али и досмишљава. Нарочито, са новим и новим пресецима стиха, до поентирања, које често није посебно наглашено и издвојено.

На основу свега изнетог у читаочевом покушају да се доживи и протумачи најновија Остојићева истраживачка и тематски вишеслојевита песничка књига, треба рећи да управо промене на којима песник инсистира, као и песников особен отклон од постојећих песничких образаца објашњавају и неочекивани наслов књиге – *Јеретички дајтив*.